

Avdelningen för juridik
Olof Widgren

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

Framtidens dataskydd – Vid Skatteverket, Tullverket och Kronofogden

Sammanfattning

SKR har inget att invända emot förslagen i betänkandet om nya registerförfattningar för aktuella myndigheter. SKR vänder sig dock emot att regional och kommunala myndighet till skillnad från statliga myndigheter även fortsättningsvis ska behöva betala avgifter för att få tillgång till uppgifter från folkbokföringen.

Förutsättningarna för informationshantering skiljer sig åt inom den offentliga sektorn på ett sätt som inte är motiverat, vilket bl.a. försvårar samarbete inom digitaliseringsområdet. SKR anser därför att regeringen bör adressera denna fråga. Detta kräver en översyn av registerlagstiftningen om behandling av personuppgifter och en anpassning av sekretessregelverket. Det svenska regelverket om hantering av personuppgifter och sekretess är svåröverskådligt och svårtolkat.

Allmänna synpunkter

I betänkandet föreslås sammanlagt fyra nya s.k. registerförfattningar för Skatteverket, Tullverket och Kronofogden. SKR ifrågasätter inte att regleringen svarar mot ett behov som de aktuella myndigheterna har och har därför inget att invända mot dessa förslag i sig.

Det har dock konstaterats i olika sammanhang att den svenska registerlagstiftningen skulle behöva en översyn (se för exempel Ahmed, Sara och Öman, Sören ”Registerförfattningarna och dataskyddsförordningen” i antologin *Dataskyddet 50 år*, s. 321 ff.). SKR delar denna uppfattning och anser att regeringen bör återuppta arbetet med se över registerlagstiftningen med målsättningen att skapa en mer sammanhållen reglering om under vilka förutsättningar personuppgifter får behandlas av statliga och kommunala myndigheter. En sådan samlad reglering i en lag om myndigheters behandling av personuppgifter gör det möjligt att åstadkomma ett tydligare regelverk som är lättare att tillämpa

och bättre anpassat till övrig reglering av betydelse för myndigheters informationshantering (jfr SOU 2015:39). Lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen) var ett steg i rätt riktning men svarar inte fullt ut mot de behov som finns av en mer sammanhållen reglering. En myndighetsdatalog skulle dock tillsammans med EU:s allmänna dataskyddsförordning (GDPR), dataskyddslagen och anpassningar av sekretessregelverket (se nedan) kunna utgöra de gemensamma grundförutsättningarna hur hanteringen av personuppgifter och datadelning får ske inom den offentliga förvaltningen. En sådan ordning ger en större förutsebarhet och bättre förutsättningar för nödvändigt samarbete inom den offentliga sektorn, inte minst på digitaliseringsområdet (se för liknande resonemang SOU 2023:96, s. 253 f och Esams promemoria ES2022-06 En modern registerförfattning).

Det är en naturlig utgångspunkt att myndigheters arbete är ett allmänt intresse. Regleringen av den rättsliga grunden och myndigheters ändamål för personuppgiftsbehandling skulle därför i en generell lagstiftning om personuppgiftsbehandling kunna kopplas till statliga och kommunala myndigheters respektive uppdrag enligt t.ex. myndighetsinstruktioner och det regelverk som styr kommunal verksamhet, inklusive kommunala reglementen (jfr 2 kap. 2 § i lag med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och resonemangen i förarbetena till denna lag, prop. 2017/18:105 s. 55 ff. och s. 189 f.). Det är således möjligt att i en generell lagstiftning reglera den rättsliga grunden och ändamålen för personuppgiftsbehandling tillräckligt specifikt för att uppfylla dataskyddsförordningens krav enligt bl.a. artikel 6.3.

De olika gällande registerförfattningarna innehåller ofta allmänt hållna ändamålsbestämmelser om när behandling av personuppgifter får ske. Exempelvis innehåller de nu föreslagna registerförfattningarna bestämmelser om att personuppgifter får behandlas för att fullgöra uppgiftsutlämnande som sker i överensstämmelse med lag och förordning. De innehåller även bestämmelser om att behandling av personuppgifter får ske om det är nödvändigt för att utföra vissa uppgifter som myndigheterna är ansvariga för. Vidare finns en bestämmelse om att känsliga personuppgifter får behandlas, om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Motsvarande behov finns dock även inom myndigheter som saknar specifik registerförfattning. De mycket breda legaldefinitionerna av begreppen personuppgift och personuppgiftsbehandling (se artikel 4.1 och 4.2 i GDPR) gör att alla typer av offentliga verksamheter måste genomföra olika slags personuppgiftsbehandlingar och det är inte ovanligt att även känsliga personuppgifter måste behandlas. Det ter sig logiskt att i så stor utsträckning som möjligt reglera detta i en generell lag snarare än i myndighetsspecifika regelverk, precis som lagstiftaren valt att göra

gällande andra frågor som är gemensamma för den offentliga förvaltningen, t.ex. i förvaltningslagen (2017:900) och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

SKR anser sammanfattningsvis att den svenska ordningen med ett mycket stort antal registerförfattningar gör regelverket om behandling av personuppgifter svåröverskådligt och svårtolkat. Vidare innebär det att förutsättningarna för behandling av personuppgifter skiljer sig åt inom den offentliga förvaltningen på ett sätt som inte är motiverat. Det leder också till ett mycket omfattande regleringsbehov, vilket den nu aktuella utredningen är ett exempel på. Registerförfattningar har i allmänhet visat sig ha kort hållbarhet och ofta behövt ses över efter bara några år (se Ahmed och Öman, a.a. s. 305).

Samhällsutvecklingen med en ständigt ökande digitalisering gör också att regleringsbehovet kommer vara fortsatt stort även över tid om systemet med registerförfattningar inte reformeras. Det bör vara betydligt lättare att vid behov anpassa lagstiftningen efter samhällsutvecklingen om en mer sammanhållen reglering kommer till stånd. Det skulle vidare finnas betydande fördelar med en mer sammanhållen reglering, som att det skulle det underlätta samarbete på digitaliseringsområdet. Detta har konstaterats i flera statliga utredningar, senast i den s.k. Interoperabilitetsutredningen (SOU 2023:96 En reform för datadelning, s. 253 f).

I sammanhanget vill SKR även lyfta att sekretessregelverket behöver ses över för att nödvändigt informationsutbyte mellan den offentliga förvaltningens olika delar ska kunna ske utan hinder av sekretess. Detta skulle bl.a. underlätta verksamheten och det digitaliseringsarbete som bedrivs i kommuner och regioner i syfte att på ett mer effektivt sätt utföra sina uppdrag inom t.ex. välfärden. Denna reform kan ske i samband med en översyn av registerförfattningarna eller i särskild ordning. Det är dock ytterligare en viktig pusselbit för att åstadkomma mer enhetliga förutsättningar för informationshantering inom den offentliga sektorn. SKR vill därför påtala vikten av en sådan reform. Även denna fråga tas upp i Interoperabilitetsutredningen (se SOU 2023:96, s. 253 f.). Vidare ges förslag i denna riktning i departementspromemorian Ökat informationsutbyte (Ds 2022:13).

SKR inser att just detta lagstiftningsärende inte innehåller underlag för de anpassningar av regelverken om personuppgiftsbehandling och sekretess som förbundet efterfrågar. Som ovan nämnts har dock frågorna tagits upp i flera andra utredningar och det bör därför finnas underlag för att ta det nödvändiga lagstiftningsarbetet vidare på lämpligt sätt i annat sammanhang.

Särskilda synpunkter

Utredningen förslår i avsnitt 3.6.1 s. 981 f. en ny förordning om utlämnande av uppgifter från Skatteverkets folkbokföringsverksamhet och i denna ska införas bestämmelser som motsvarar de bestämmelser som i dag reglerar Skatteverkets möjligheter att ta ut avgifter vid utlämnande från folkbokföringsdatabasen.

SKR anser att regionala och kommunala myndigheter som behöver uppgifter från folkbokföringsverksamheten för att utföra sina lagstadgade uppgifter på samma sätt som statliga myndigheter, ska vara fria från sådana avgifter när uppgifter lämnas ut elektroniskt. SKR anser att detta nu kan åstadkommas genom att ordet ”statlig” i 4 § 3 st. i förslaget om den förordningen utlämnande av uppgifter från Skatteverkets folkbokföringsverksamhet stryks.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson